

Commissie cassatie in het belang der wet

Edelhoogachtbare heer Silvis,

De commissie cassatie in het belang der wet heeft het genoeg u bij deze verslag te doen van haar bevindingen met betrekking tot haar negende werkzame periode (die loopt van 1 juli 2018 tot 1 juli 2019).

Evaluatie van de negende periode

De commissie bestond in de negende verslagperiode uit drie personen: mr. R.A.A. Duk, mevr. mr. M.M. Olthof en prof. dr. mr. T.F.E. Tjong Tjin Tai. Zij werd bijgestaan door mevr. mr. A.F. Mollema, als secretaris.

De commissie heeft in de negende verslagperiode vier verzoeken ontvangen, vrijwel alle afkomstig van particulieren of (oud-)advocaten die zelf bij de betreffende zaak waren betrokken. Van drie verzoeken was onmiddellijk duidelijk dat zij zich niet leenden voor een voordracht tot cassatie in het belang der wet. Het eerste verzoek, afkomstig van een particulier, betrof de wijze van uitvoering van een omgangsregeling door een gecertificeerde instelling en was in feite niet gericht tegen de rechterlijke uitspraak in deze zaak.

Twee andere verzoeken hadden betrekking op een beslissing in een straf- en een bestuurszaak, zodat ook hierbij aanstonds duidelijk was dat zij zich niet voor voordracht leenden. De taak van de commissie is immers, zoals ook vermeld op de website¹, beperkt tot het voordragen van civiele zaken aan de procureur-generaal ten behoeve van cassatie in het belang der wet. Deze verzoeken zijn om die reden ter behandeling doorgezonden naar de procureur-generaal zelf. Opmerking verdient dat de procureur-generaal inmiddels ten aanzien

¹ <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Hoge-Raad-der-Nederlanden/Over-de-Hoge-Raad/Bijzondere-taken-HR-en-PG/Paginas/Cassatie-in-het-belang-der-wet.aspx>

van een van deze verzoeken heeft bericht voornemens te zijn een vordering tot cassatie in het belang der wet in te dienen met betrekking tot de daarin aan de orde gestelde kwestie.

Ook het resterende verzoek – en de daarin aangedragen uitspraak – werd door de commissie niet geschikt geacht voor het instellen van cassatie in het belang der wet, op grond van de door haar gehanteerde criteria. In de hierbij aangedragen uitspraak, waarin een vordering tot een verklaring voor recht en schadevergoeding wegens het zonder toestemming binnentreden van een woning door toezichthouders van de GGD werd afgewezen, was alleen een feitelijke beoordeling aan de orde en werden geen algemene rechtsvragen beantwoord (nog afgezien van de vraag of die rechtsvragen met het oog op de rechtseenheid en rechtsontwikkeling aan de Hoge Raad zouden moeten worden voorgelegd in het kader van een vordering tot cassatie in het belang der wet).

De commissie doet dit jaar dan ook geen aanbevelingen aan de procureur-generaal tot het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet.

Voor de volledigheid vermeldt de commissie hier nogmaals het door haar in de beoordeling van de aan haar gerichte verzoeken gebruikelijke beoordelingskader:

- De voorgelegde vraag dient een juridisch vraagpunt te bevatten dat zich leent voor een voordracht tot cassatie in het belang der wet. Vraagpunten die sterk met de feiten zijn verweven lenen zich gewoonlijk minder goed voor een dergelijke procedure.
- Er wordt meegewogen of er verdeeldheid bestaat in de literatuur en jurisprudentie ten aanzien van het voorgelegde vraagpunt.
- Een zaak leent zich niet voor een voordracht tot cassatie in het belang der wet indien sprake is van een ‘foutje’ in een individueel geval. De opgeworpen rechtsvraag dient een zaakoverstijgend belang te hebben.
- Cassatie in het belang der wet ligt niet voor de hand als het vraagpunt naar verwachting binnen afzienbare tijd in een gewone procedure aan de Hoge Raad zal kunnen worden voorgelegd.
- *Repeat players* worden in beginsel geacht over een voldoende sterke processuele positie te beschikken om hun eigen belangen te dienen. Zij zullen doorgaans in staat zijn binnen een redelijke tijd zelf een bepaalde vraag in cassatie aan de orde te stellen.
- Het ligt niet in de rede om een rechtsvraag aan de orde te stellen in een vordering tot cassatie in het belang der wet wanneer deze vraag de serieuze aandacht heeft van de wetgever.

Door de jaren heen is sprake van een enigszins wisselvallig verloop van het aantal bij de commissie ingediende verzoeken en de kwaliteit van de aangebrachte zaken. De grote lijn

ervan beziend, lijkt het aantal verzoeken gedurende de jaren af te nemen (al werd al in het eerste verslag opgemerkt dat het aantal zaken dat de commissie had bereikt haar verwachtingen niet had overtroffen en de kwaliteit van de aangebrachte zaken – met het oog op de geschiktheid voor een vordering tot cassatie in het belang der wet – wisselend was gebleken). Het afgelopen jaar springt er daarbij uit als een mager jaar, zowel wat betreft het aantal verzoeken als wat betreft de kwaliteit. Het lijkt echter te vroeg daaraan conclusies te verbinden.

Zoals de commissie al in haar eerdere verslagen schreef, lijkt (een deel van) de oorzaak van de algehele daling gelegen in de invoering van de mogelijkheid tot het stellen van prejudiciële vragen, die voor leden van de rechterlijke macht de noodzaak (althans voor een gedeelte) wegneemt om gebruik te maken van het buitengewoon rechtsmiddel van cassatie in het belang der wet. De mogelijkheid om een verzoek tot het instellen van cassatie in het belang der wet in te dienen komt echter, anders dan in de prejudiciële procedure, ook toe aan andere actoren dan rechters bij rechtbanken en gerechtshoven, zodat de procedure tot cassatie in het belang der wet (ook) een afzonderlijke betekenis heeft naast de prejudiciële procedure. Daarnaast blijkt regelmatig dat bij een deel van de indieners een niet geheel juist beeld bestaat over de aard en functie van het rechtsmiddel cassatie in het belang der wet en/of de taak van deze commissie.

De afgelopen twee jaren kon echter nog worden geconstateerd dat het – ondanks dat geen grote hoeveelheid verzoeken werd ingediend – steeds om onderbouwde verzoeken in op zich voor cassatie in het belang der wet in aanmerking komende, civiele zaken ging die – afgezien van het feit dat sommige van de daarin aan de orde komende vragen door recente jurisprudentie waren ‘ingehaald’ – tot een serieuze inhoudelijke behandeling noopten en (veelal) ook rechtsvragen aan de orde stelden die naar het oordeel van de commissie in het kader van deze rechtsfiguur geacht kunnen worden ‘er toe te doen’. Het ging daarbij om verzoeken die werden gedaan door rechters en advocaten, maar ook deurwaarders en belangenverenigingen. Geconcludeerd werd daarbij dat de door lagere rechters gedane verzoeken lieten zien dat er aan de figuur van cassatie in het belang der wet ook na de invoering van de mogelijkheid tot het stellen van prejudiciële vragen, óók binnen de rechterlijke macht, een zekere behoefte blijft. Het komt de commissie niet waarschijnlijk voor dat die behoefte inmiddels geheel zou zijn verdwenen.

In het recente verleden heeft de commissie haar werkzaamheden nog eens extra onder de aandacht willen brengen van met name de groep van praktijkjuristen, in verband met de mogelijkheid dat een (eventuele) afname van het aantal verzoeken deels zou worden verklaard doordat onder juridische beroepsbeoefenaars buiten de gerechten minder kennis bestaat ten opzichte van de mogelijkheid van het indienen van een verzoek tot cassatie in het belang der wet en het bestaan van de commissie (zoals reeds opgemerkt in het verslag over de vijfde en

zesde werkzame periode van de commissie). Zij heeft dat onder meer gedaan door een groot deel van de bekende gespecialiseerde juristenverenigingen in het civiele recht aan te schrijven en (te vragen om bij hun leden) de mogelijkheid tot het indienen van een dergelijk verzoek en het bestaan van de commissie nogmaals expliciet onder de aandacht te brengen, en daarbij de aard van het rechtsmiddel cassatie in het belang der wet, de taak van de commissie en het belang van deze vorm van cassatierechtspraak toegelicht. Wellicht zou een dergelijke actie, mocht het aantal verzoeken in de komende periode op het huidige lage niveau blijven steken, in de toekomst nog eens kunnen worden herhaald. Op deze manier hoopt de commissie te bevorderen dat juristen die binnen verschillende civiele vakgebieden goede kennis hebben van met name ook de lagere rechtspraak alert worden gemaakt op het bestaan van de commissie en de mogelijkheid van het indienen van een verzoek, en dat zaken met (omstreden) rechtsvragen waarvan aannemelijk is dat maatschappelijk behoefte bestaat aan een richtinggevende uitspraak van de Hoge Raad, de cassatierechter tijdig bereiken.

In de tussentijd zet de commissie haar werkzaamheden voort en nodigt een ieder uit om uitspraken onder haar aandacht te brengen die zich zouden lenen voor cassatie in het belang der wet, gelet op het belang van de rechtseenheid en/of de rechtsontwikkeling.